
Bilaga 4 Styrmedel

Utställningsversion

Styrmedel

I detta avsnitt beskrivs de styrmedel som används i syfte att nå avfallsplanens mål.

Renhållningsordningen – avfallsplan och avfallsföreskrifter

Enligt miljöbalken ska det för varje kommun finnas en renhållningsordning som antas av kommunfullmäktige. Renhållningsordningen ska innehålla en avfallsplan och lokala föreskrifter för hantering av avfall.

Renhållningsföreskrifterna är ett av de viktigaste styrmedlen för den kommunala avfallshanteringen och de innehåller lokala bestämmelser för hantering av kommunalt avfall. I föreskrifterna beskrivs bland annat vilka skyldigheter fastighetsinnehavare och verksamhetsutövare har för det avfall de genererar. Där beskrivs även hur avfall ska sorteras och lämnas. I föreskrifterna finns också undantagsregler, exempelvis avseende eget omhändertagande av avfall och uppehåll i sophämtningen. Avfallsföreskrifterna är ett komplement till gällande lagstiftning på området och det dokument som ligger till grund för hur frågor hanteras i det dagliga arbetet och vid tvister.

Avfallstaxa

Den kommunala avfallshanteringen finansieras helt genom den avgift som tas ut av abonnenterna. Avgiftens storlek regleras i avfallstaxan som liksom renhållningsordningen antas av kommunfullmäktige. Likställighetsprincipen är en viktig grund för taxan och den innebär att alla kommuninnevånare ska behandlas på samma sätt. Exempelvis ska en viss typ av sophämtningstjänst kosta lika mycket oavsett var i kommunen invånaren bor.

Avfallsavgiften består av en fast avgift (grundavgift) och en rörlig avgift. Den fasta avgiften finansierar kostnader för kundservice, information, planering och utveckling, registerhållning m.m. Även Återvinningscentralerna där hushållen kan lämna grovavfall, farligt avfall m.m. finansieras via grundavgiften. Den rörliga avgiften finansierar insamling och behandling av avfallet, samt kärl m.m. Fastighetsinnehavaren/nyttjanderättshavaren har stor möjlighet att påverka sina kostnader för avfallshanteringen genom att själv välja storlek på kärl och hur ofta avfallet ska hämtas.

Taxan ska vara konstruerad enligt självkostnadsprincipen, vilket innebär att de avgifter som totalt sett tas ut för hantering av kommunalt avfall inte får vara större än de totala kostnaderna. Avgifterna kan ändå vara ett viktigt ekonomiskt styrmedel för att påverka invånare och verksamheter att exempelvis sortera ut matavfall för separat hämtning. Enligt miljöbalken får avfallstaxan miljöstyras och enligt avfallsföreskrifterna ska avgifterna tas ut på ett sådant sätt att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshandling främjas. I praktiken innebär det exempelvis att fastighetsägare och verksamhetsutövare som sorterar ut matavfall för separat hämtning betalar en lägre sophämtningsavgift än de fastighetsägare som inte sorterar.

En möjlighet att ytterligare styra med taxan är att använda viktstaxa. Det innebär att avfallet vägs vid tömning och avgiften blir därmed direkt kopplad till hur stora mängder avfall som slängs. Möjligheterna att tillämpa viktstaxa i Österåker kan komma att undersökas.

Tillsyn

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen är den kommunala tillsynsmyndigheten som utövar tillsyn över företag och andra verksamheter. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken som omfattar privatpersoner, företag och kommunen. Tillsynsmyndigheten kan ge råd angående avfallshandling, men vid behov också förelägga verksamhetsutövare att förbättra sin avfallshandling.

Fysisk planering

Genom att avfallsfrågor lyfts tidigt i den kommunala planprocessen säkerställs att avfallsfrågor beaktas under planering av nya områden och vid ny- och ombyggnad. Det är viktigt att avfallskunniga representanter följer projekten under hela planeringsprocessen och att bygglov granskas utifrån ett avfallsperspektiv. Eftersom det kommunala ansvaret för insamling och behandling av avfall ligger hos Roslagsvatten behöver kommunen ha rutiner för att involvera Roslagsvatten i den fysiska planeringen i skäligen omfattning och Roslagsvatten är en viktig remissinstans i bygglovsärenden.

Upphandling

Offentlig upphandling och offentliga inköp är viktiga styrmedel där kommunen har stora möjligheter att påverka leverantörer. Genom att ställa miljökrav vid upphandlingar och skapa rutiner för avfallsförebyggande arbete i samband med upphandling kan kommunen aktivt förebygga uppkomst av avfall och bidra till hållbar utveckling.

Kommunikation och information

Väl fungerande kommunikation och information innebär både att invånare och verksamhetsutövare enkelt ska kunna få svar på sina frågor och att de får den information de behöver för att kunna hantera sitt avfall på rätt sätt. Det är viktigt att informationen är lätt att förstå för de olika målgrupperna. Roslagsvattens webbplats är en viktig informationskanal, där aktuell information om sortering, öppettider m.m. finns. Sociala medier och möjligheten att skicka riktade sms till invånare om akuta händelser är andra sätt att sprida information. Utöver detta kan kommunikationsinsatser och informationskampanjer i lokaltidningar, utskick m.m. genomföras för att påverka invånare och verksamhetsutövare att hantera sitt avfall på ett miljörätt sätt. Här finns potential för ökat samarbete med andra kommuner och andra aktörer för att exempelvis genomföra gemensamma regionala kommunikationsinsatser.

Kundservice är förstås också en viktig informationskanal, där fastighetsägaren informeras via personlig kontakt via telefon eller mejl. I denna kontakt kan kundservice exempelvis upplysa om vilka avfallstjänster som passar respektive fastighetsägare. Vid mer komplicerade fall som rör flera fastighetsägare kan det även vara nödvändigt med möten mellan Roslagsvattens personal och fastighetsägare

Andra åtgärder som syftar till förändrat beteende, nudging

Utöver kommunikation och information finns andra åtgärder som syftar till att nå en beteendeförändring. Det kan exempelvis handla om att underlätta för invånarna att fatta bra beslut genom att göra det enkelt att lämna material för återvinning och återanvändning. Ett exempel är att anpassa återvinningscentralen så att det är enkelt för besökaren att lämna användbara saker, möbler m.m. för återanvändning. Positiv återkoppling kan också användas i syfte att nå och behålla bra beteenden, exempelvis en hög utsorteringsgrad av matavfall. Kommunen har också möjlighet att initiera projekt med andra aktörer, exempelvis restauranger och butiker i syfte att underlätta för invånarna i medlemskommunerna att fatta miljörättiga beslut angående exempelvis avfallsminimering och återanvändning av fungerande saker.